Réamhráiteas

Tá sé mar aidhm ag an doiciméad seo cur síos a dhéanamh ar na haidhmeanna, cuspóirí, prionsabail agus straitéisí teagaisc agus foghlama Gaeilge atá in usáid i SN Lomchluana.

Is scoil náisiúnta meascaithe é SN Lomchluana le 61 daltaí, príomhoide teagaisc, beirt mhúinteoirí, Múinteoir Tacaíochta Foghlama amháin (roinnte le SN an Daingin) agus múinteoir acmhainne amháin (roinnte le Scoil Náisiúnta Oscmann, Biorra) atá bunaithe in ár scoil.

Réasúnaíocht

Dréachtaíodh an plean le chéile ag foireann teagaisc na scoile de bhun ár ngealltanas do chur chuige uile-scoile Gaeilge, ag cloí leis na prionsabail foghlama ata leagtha amach sa Churaclam na Bunscoile agus ar riachtanais an Straitéis Náisiúnta Litearthachta agus Uimhearthachta / Imlitir 56/2011.

Ráiteas Físe

Déanaimid ár ndícheall foghlaim agus forbairt na ndaltaí a chur chun cinn i Scoil Náisiúnta Lomchluana, é a fhorbairt mar áit ina bhfuil gach páiste cothaithe agus spreagtha chun a n-acmhainneacht iomlán a bhaint amach. Ta se mar aidhm againn atmaisféar eagair, sona agus slán a chothú, ag tabhairt aire d'fhorbairt intleachtúil, spioradálta, fisiciúil, morálta agus cultúrtha gach uile dalta. Breathnaímid ar fhorbairt a gcuid scileanna teanga mar pháirt lárnach den phróiseas seo.

Creidimid go bhfuil cumas na ndaltaí iad féin a chur in iúl go líofa, go muiníneach agus go héifeachtach tábhachtach go mór i bhforbairt a gcuid féin-mheas agus a bhfás pearsanta. Creidimid freisin go mbraitheann an dul chun cinn acadúil a bheag nó a mhór ar a gcumas cumarsáid a dhéanamh ó bhéal agus, mar thoradh ar seo, tríd an focal scríofa.

In ár scoil, cuirimis beim mhór ar seans a thabhairt do dhaltaí a gcumais sa Ghaeilge a fhorbairt agus ag an am céanna cabhair a thabhairt dóibh a gcuid cruthaitheachta agus samhlaíocht a fhorbairt trí mheán na Gaeilge.

Gaol le Sainspiorad na Scoile

Creidimid go bhfuil forbart iomláin na ndaltaí tábhachtach chun cuidiú leo ról láirneach a ghlacadh ina bpobal féin, agus go bhfuil a gcumas labhartha Gaeilge tábhachtach mar shaoránach den tír seo, den Eoraip agus nascaithe lena bhféiniúlacht domhanda.

Aidhmeanna:

Is iad aidhmeanna an churaclaim Ghaeilge ná

- úsáid na Gaeilge mar ghnáth-theanga chumarsáide a chur chun cinn

- dearcadh dearfach i leith na Gaeilge agus spéis agus dúil inti a chothú
- taitneamh a bheith le baint as foghlaim na Gaeilge
- cumas éisteachta agus labhartha an pháiste a fhorbairt agus a m(h)uinín chun an Ghaeilge a úsáid a chothú
- cumas léitheoireachta agus scríbhneoireachta an pháiste a chothú ag leibhéil a oireann dó/di féin agus don chineál scoile
- éisteacht, labhairt, léitheoireacht agus scríbhneoireacht a fhorbairt ar bhealach comhtháite
- feasacht teanga agus feasacht cultúir a chothú
- cúram a dhéanamh d'fhorbairt shóisialta, chognaíoch, mhothúchánach, shamhlaíoch agus aeistéitiúil an pháiste
- cur le líofacht, le cruinneas foghraíochta agus le saibhreas teanga an pháiste.

Éisteacht

Cuspóirí ginearálta

Ba chóir go gcuirfeadh an curaclam Gaeilge ar chumas an pháiste

- an Ghaeilge a shealbhú mar thoradh ar ionchur taitneamhach ó thús na foghlama
- taitneamh a bhaint as rainn, dánta, amhráin rithimiúla, imeartas focal, rabhlóga agus drámaí
- a c(h)umas cumarsáide a fhorbairt trí chluichí teanga agus tascanna
- na scileanna teanga a fhorbairt de réir a chéile trí ábhar teagaisc agus foghlama comhaimseartha atá tarraingteach agus spreagúil a úsáid
- éisteacht go neamhfhoirmiúil agus brí a bhaint as caint nó as comhrá nach bhfuil sé/sí páirteach ann
- éisteacht ghníomhach a fhorbairt trí thascanna agus trí chluichí éisteac
- hta beirte agus i ngrúpaí
- foghlaim trí Ghaeilge in ábhair eile an churaclaim
- gnéithe comónta agus difriúla idir theangacha a thuiscint trí fheasacht teanga a chothú
- an Ghaeilge agus cultúr na hÉireann a shuíomh taobh le taobh le cultúir éagsúla na hEorpa
- forbairt chognaíoch agus theangeolaíoch a aithint mar thoradh ar fhoghlaim na Gaeilge.

-

Éisteacht: Ábhar do ranganna naíonán

<table>
<tr><td colspan="2">Ag cothú spéise</td><td>Ag tuiscint teanga</td></tr>
<tr><td>go neamhfhoirmiúil</td><td>sa teagasc</td><td rowspan="2">• éisteacht leis an nGaeilge á labhairt go rialta gach lá chun frásaí faoi leith a dhaingniú
• éisteacht le cainteoir agus cabhair a fháil ó leideanna éagsúla
• cluichí éisteachta a imirt agus gníomhaíochtaí simplí a dhéanamh
• éisteacht agus leanúint treoracha
• éisteacht le treoracha ón múinteoir agus na mothúcháin a léiriú le mím nó le pictiúr</td></tr>
<tr><td>• éisteacht leis an nGaeilge á húsáid go teagmhasach mar theanga chaidrimh agus bhainisteoireachta</td><td>• éisteacht le daoine eile chomh maith leis an múinteoir, cé nach dtuigfeadh sé/sí gach focal b’fhéidir
• éisteacht gan bhrú le hábhar tarraingteach</td></tr>
</table>

Éisteacht: Modheolaíochtaí do ranganna naíonán

- sa rang, sa scoil
- sa bhaile (TG4)
- cláir oiriúnacha ar TG4
    - puipéid ag caint le chéile
    - masc á dhéanamh le treoracha simplí
- téipeanna éisteachta nó dlúthcheirníní
- scéalta gearra taifeadta le maisíochtaí fuaime
- rainn
    - ‘Buail ar an doras is féach isteach’
    - ‘Taidhgín Turcaí’
- scéalta idirnáisiúnta nó dúchasacha
    - ‘Cochaillín Dearg’, ‘Na Trí Mhuc’
- gníomhamhráin bhríomhara leis na gníomhartha
    - ‘Brú is fáisc’, ‘Nigh na héadaí’.
- ag dul amach ag am lóin
    - ‘Seasaigí le chéile!’
- ag teacht isteach
    - ‘Suígí síos anois!’
- moladh
    - ‘Maith thú! Maith an cailín/buachaill!’
- geáitsí
    - taispeáint leis na méara
    - an ceann a chroitheadh nó a chlaonadh
- tuin na cainte
    - ceisteanna
    - mothúcháin
- éisteacht agus aithint nó taispeáint
    - cuntas ar phictiúr, méar a chur air
- éisteacht agus aimsiú
    - cuntas a chloisteáil, rud a phiocadh amach
- éisteacht agus meaitseáil
    - pictiúr, agus pictiúr agus focal

- éisteacht agus dathú
  - ‘Cuir dath dearg ar an doras.’
- éisteacht agus tarraingt
  - ‘Tarraing teach.’
  - ‘Tarraing an fhuinneog.’
- deir Ó Grádaigh
- gluaiseacht le ceol
  - ‘Sín amach do lámh chlé.’
  - ‘Ardaigh do lámh dheas.’

Éisteacht: Ábhar do ranganna 1 agus 2

Ag cothú spéise		**Ag tuiscint teanga**
go neamhfhoirmiúil	**sa teagasc**	• éisteacht leis an nGaeilge á labhairt go rialta gach lá chun frásaí faoi leith a dhaingniú • éisteacht le cainteoir(í), beo agus i bhfíseáin, agus an chaint a thuiscint le cabhair • cluichí éisteachta a éilíonn tuiscint a imirt • éisteacht agus leanúint treoracha • taithí a fháil ar éisteacht ghníomhach trí aire a dhíriú ar an ábhar éisteachta le cabhair ó cheisteanna an mhúinteora • foghraíocht cheart a chloisteáil chun taithí a fháil ar na fuaimeanna ar leith atá sa Ghaeilge • éisteacht le treoracha ón múinteoir agus na mothúcháin a léiriú le mím nó pictiúr *áthas, brón, fearg, eagla, sásamh, míshásamh.*
• éisteacht leis an nGaeilge á húsáid go teagmhasach mar theanga chaidrimh agus bhainisteoireachta	• éisteacht le Gaeilge, cé nach dtuigfeadh sé/sí gach focal b'fhéidir • éisteacht gan bhrú le hábhar tarraingteach	

Éisteacht: Modheolaíochtaí do ranganna 1 agus 2

Note: Many teaching methodologies appropriate to the development of oral language are inherent in the content detailed on the previous page.

- sa rang, sa scoil
- sa bhaile (TG4)
- cláir oiriúnacha ar TG4
  - sceitsí nó drámaí simplí puipéad, cartúin
  - treoracha chun aghaidh fidil nó hata a dhéanamh
- téipeanna éisteachta agus dlúthcheirníní
  - sraith fuaimeanna a ainmniú, scéal a insint
- guthanna difriúla a aithint, scéalta taifeadta
- rainn
  - 'Bearnard Broc', 'Ardaigh do lámha'
- scéalta aitheanta
  - Scéalta Grimm: 'Luaithrín'
  - 'Tomás na hOrdóige'
- gníomhamhráin thaitneamhacha
  - 'Sín do lámha suas thar do cheann'
  - 'Péint is scuab is páipéar.
- ag teacht isteach ar maidin
- ag dul amach ag am lóin
- 'Cé leis an bosca lóin?'
- moladh
- tionól na scoile
- na súile, an aghaidh
- an guth, béim, tuin na cainte
- éisteacht agus aithint nó taispeáint
- éisteacht agus aimsiú
- éisteacht agus meaitseáil
- éisteacht agus dathú
  - 'Cuir dath dubh ar an díon.'
  - 'Cuir dath buí ar an éan.'
- éisteacht agus tarraingt
  - 'Tarraing bord agus cathaoir.'
  - 'Tarraing cathaoir eile.'

- deir Ó Grádaigh
- gluaiseacht le ceol
    - ‘Crom do cheann, cas do cheann.’
    - ‘Crom síos, dírigh tú féin suas arís.’
- réamhcheisteanna
    - ‘Éist agus abair cé mhéad ainmhí atá sa scéal.’
- iarcheisteanna
    - ‘Céard a tharla tar éis …?’
- rainn nó amhráin
    - ‘Tá mise ag tógáil tí’

Éisteacht: Ábhar do ranganna 3 agus 4

Ag cothú spéise		**Ag tuiscint teanga**
go neamhfhoirmiúil	**sa teagasc**	• éisteacht leis an nGaeilge á labhairt go rialta gach lá chun nathanna cainte agus foirmlí teanga a dhaingniú • éisteacht le cainteoir(í), beo agus ar fhíseáin, agus an chaint a thuiscint le cabhair leideanna éagsúla • cluichí spreagúla a éilíonn éisteacht agus tuiscint a imirt • páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí • éisteacht agus leanúint treoracha • oiliúint a fháil i scil na héisteachta trí úsáid a bhaint as téipeanna • cumas géaréisteachta a fhorbairt chun na difríochtaí idir consain loma, consain shéimhithe agus consain uraithe a thabhairt faoi deara • éisteacht leis an múinteoir agus gníomhartha a dhéanamh a bhaineann leis na céadfaí agus na mothúcháin
• éisteacht leis an nGaeilge á húsáid go teagmhasach mar theanga chaidrimh agus bhainisteoireachta	• éisteacht le Gaeilge, cé nach dtuigfeadhsé/sí gach focal b'fhéidir • éisteacht leis an nGaeilge i gcomhthéacsanna cultúrtha • rogha a dhéanamh ó am go ham faoin ábhar éisteachta	

Éisteacht: Modheolaíochtaí do ranganna 3 agus 4

Note: Many teaching methodologies appropriate to the development of oral language are inherent in the content detailed on the previous page.

- sa seomra ranga agus sa scoil
- sa timpeallacht, sa bhaile
- téipeanna agus dlúthcheirníní de scéalta, sceitsí, amhráin, dánta
- físeáin de dhrámaí ar TG4
- an múinteoir ag insint scéalta agus ag léamh sceitsí agus dánta
- scéalta simplí béaloidis
- amhráin
- tomhais
- seanfhocail
- 'Cad a dhéanfaimid anois, dán nó rabhlóg?
- glaoch an rolla, an dáta
- ainm an lae, ainm na míosa, an aimsir
- geáitsí
- an guth
- an comhthéacs
- éisteacht agus tomhas
- éisteacht agus pictiúr a tharraingt
- éisteacht agus mím a dhéanamh
    - 'Bí(gí) ag eitilt, ag snámh, ag scátáil'
- cluiche bingo
    - le huimhreacha
    - aimsirí na mbriathra
- éisteachta a éilíonn tuiscint bhunúsach
- éisteacht agus taispeáint
- éisteacht agus freagairt
- éisteacht agus clárú eolais le tic i mbosca
- éisteacht agus breacadh nóta
- puipéad, masc, hata grinn a dhéanamh

- gearr, cuir, dathaigh, tóg
    - 'Déan é a ghearradh nó a tharraingt!'
    - 'An féidir libh dhá phíosa a ghreamú?'
- réamhcheisteanna ginearálta
    - 'Cá bhfuil na daoine atá ag caint?'
- ceisteanna le linn éisteachta
    - 'Cuir tic leis an bhfocal ceart.'
- iarcheisteanna
    - 'Bhuel, céard a chuala sibh?'
- 'Maidin inné mharaigh mé gé, bhí an scian ró-ghéar agus ghearr mé mo mhéar.'
- glór ard, glór íseal, crua agus bog, fearg, eagla, sásamh, míshásamh.

Éisteacht: Modheolaíochtaí do ranganna 5 agus 6

Ag cothú spéise		**Ag tuiscint teanga**
go neamhfhoirmiúil	**sa teagasc**	• éisteacht leis an nGaeilge á labhairt go fíorchumarsáideach ar na hócáidí céanna gach lá chun nathanna cainte agus foirmlí teanga a dhaingniú • éisteacht le cainteoir(í), beo agus i bhfíseáin, agus an chaint a thuiscint le cabhair ó gheáitsí, ón nguth agus ón gcomhthéacs • cluichí spreagúla a éilíonn éisteacht agus tuiscint a imirt • páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí éisteachta a éilíonn tuiscint bhunúsach • oiliúint bhreise i scil na héisteachta a fháil trí úsáid a bhaint as téipeanna • cumas géaréisteachta a fhorbairt a thuilleadh chun na difríochtaí idir consain loma, shéimhithe agus uraithe agus consain chaola agus leathana a thabhairt faoi deara • éisteacht leis an múinteoir agus gníomhaíochtaí a dhéanamh a bhaineann leis na céadfaí agus na mothúcháin • fíricí nua a fhoghlaim trí éisteacht agus tuiscint.
• éisteacht leis an nGaeilge á húsáid go teagmhasach sa seomra ranga agus sa scoil • éisteacht leis an nGaeilge i gcomhthéacsanna cultúrtha	• éisteacht chun brí ghinearálta a bhaint as ábhar taitneamhach • éisteacht leis an nGaeilge i gcomhthéacsanna cultúrtha • rogha níos minice a fháil faoin ábhar éisteachta	

Éisteacht: Modheolaíochtaí do ranganna 5 agus 6

Note: Many teaching methodologies appropriate to the development of oral language are inherent in the content detailed on the previous page.

- mar theanga chaidrimh
  - daoine a chur in aithne dá chéile
- mar theanga bhainisteoireachta ranga
  - iarraidh ar dhuine rud éigin a dhéanamh
- léiriú dearcaidh phearsanta
  - maithiúnas agus tacaíocht á dtabhairt
- lá breithe, ócáidí speisialta, ceolchoirm
- an múinteoir ag insint scéalta agus ag léamh sceitsí agus dánta
- TG4 i rith an lá scoile
- físeáin d'ábhair éagsúla; irischláir, cláir spóirt agus staire, nuacht agus aimsir, sceitsí, drámaí
- ceol na hÉireann, ceol Ceilteach agus ceol Eorpach
- rockamhráin agus ceol tíre Gaeilge
- scéalta agus béaloideas na hÉireann
- féilte na bliana, comparáid le cultúir eile
- 'Cad a bheidh againn, amhrán nó scéal?'
- gnásanna na maidine
- ag dul abhaile
- ag imirt cluichí
- éisteacht agus tomhas
- éisteacht agus pictiúr a tharraingt
- éisteacht agus mím a dhéanamh
- cluiche bingo
- tráth na gceist
- éisteacht agus taispeáint
- éisteacht agus clárú eolais
- éisteacht agus breacadh nóta
- éisteacht agus leanúint treoracha
- réamhphlé agus réamhcheisteanna
- ceisteanna le linn éisteachta
- iarcheisteanna
- Tá tuí ar thaobh an tí tuí, atá thíos sa toinn.

- Chroch mé mo chóta ar an gcrúca.
- Chaith mé scaif mar bhí an lá fuar.
- Lá breá!
- Leáigh an t-uachtar reoite
- boladh, blaiseadh, feiceáil, cloisteáil, sásamh, míshásamh, gliondar croí, díomá

Labhairt

Cuspóirí ginearálta

Agus leibhéil éagsúla cumais agus cúinsí ar leith á gcur san áireamh, ba chóir go gcuirfeadh an curaclam Gaeilge ar chumas an pháiste

- páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi thopaicí a bhfuil spéis aige/aici féin iontu
- an Ghaeilge a úsáid i gcomhthéacsanna éagsúla chun caidreamh sóisialta a dhéanamh
- tuiscint a fháil ar ghramadach na Gaeilge trí úsáid a bhaint as an teanga i gcomhthéacsanna réalaíocha
- foghlaim trí Ghaeilge in ábhair eile an churaclaim
- gnéithe comónta agus difriúla idir theangacha a thuiscint trí fheasacht teanga a chothú
- an Ghaeilge agus cultúr na hÉireann a shuíomh taobh le taobh le cultúir éagsúla na hEorpa
- forbairt chognaíoch agus theangeolaíoch a aithint mar thoradh ar fhoghlaim na Gaeilge.

Labhairt: Ábhar do ranganna naíonán

Ag cothú spéise		**Ag tuiscint teanga**
go neamhfhoirmiúil	**sa teagasc**	• úsáid a bhaint as geáitsí agus tuin na cainte chun cabhrú le cumarsáid a dhéanamh • nuacht shimplí phearsanta a thabhairt faoin am atá thart • scéalta gearra a insint ag úsáid sraith briathra • sainfhoclóir na dtéamaí a úsáid i gcomhthéacs le cabhair áiseanna mar phictiúir, bhréagáin, ábhar dílis • focail fhrithchiallacha a úsáid • rólghlacadh a chleachtadh ag leibhéil shimplí • cluichí teanga a imirt
• tabhairt faoi labhairt na Gaeilge	• rainn le hathrá a aithris • amhráin a chanadh • scéalta aitheanta a chloisteáil agus páirt a ghlacadh san athrá nó i ndrámaí simplí bunaithe orthu • an Ghaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna cultúrtha	

Labhairt: Modheolaíochtaí do ranganna naíonán

- caidreamh sóisialta a dhéanamh
  - ‘Dia is Muire duit!’
- ócáidí rialta i rith an lae a úsáid chun cumarsáid shimplí a dhéanamh
  - am lóin
  - am rolla
- ag teacht isteach ar maidin
  - ‘Tá sé fuar!’
  - ‘Tá mé mall, tá brón orm!’
- ag dul abhaile tráthnóna
  - (‘Cé leis an cóta seo?’) ‘Is liomsa é.’
  - ‘Slán agat, a mhúinteoir!’
- ‘Is maith liom bainne’
- ‘Damhán alla’
- gníomhamhráin, amhráin saothair
  - ‘Buail do bhosa, buail do bhosa’
  - ‘Tá mise ag rolladh na cré’
- An Chircín Bheag Rua
  - ‘Ní dhéanfaidh mise é.’
  - ‘Déanfaidh mé féin é,’ arsa an Chircín Bheag Rua.
- Oíche Shamhna
  - an chailleach, hata, clóca, scuab
- guí nuair a ligtear sraoth
  - ‘Dia linn!
- an ceann a chroitheadh nó a chlaonadh mar fhreagra ar cheist
- méara a úsáid
  - i gcomhair uimhreacha
  - chun rud a thaispeáint
- tuin i gceisteanna
  - ‘Mise?’
- ‘Chonaic mé carr, daoine, cat, madra, ar maidin.’
- ‘Fuair mé leoraí do mo lá breithe.’
- ‘Chuaigh mé abhaile. D’ith mé mo dhinnéar.

- Bhí mé ag súgradh le Brian. Bhí mé ag féachaint ar an teilifís.'
- fada, gearr, beag, mór, fuar, te, lán, folamh
- sa bhaile, sa scoil, sa bhialann, sa siopa
- aithint
    - 'Cé mise?'
- aimsiú
    - 'Feicim le mo shúilín'
- meaitseáil
    - 'Snap!'
- liostú
    - Chuaigh mé go dtí an siopa, cheannaigh mé milseáin, bainne ...
- cluiche 'Kim'
    - Bhí an leabhar ar an mbord. Tá sé ar an mála anois. Bhí an glantóir ar an mbord. Tá sé sa bhosca anois.
- 'Cén t-am é, a mhac tíre?'

Labhairt: Ábhar do ranganna 1 agus 2

Ag cothú spéise		**Ag úsáid teanga**
go neamhfhoirmiúil	**sa teagasc**	• úsáid a bhaint as leideanna éagsúla chun cabhrú le cumarsáid éifeachtach a dhéanamh • nuacht shimplí phearsanta a thabhairt • scéalta gearra a insint ag úsáid sraith briathra • sainfhoclóir na dtéamaí don leibhéal seo a úsáid • focail cháilitheacha a úsáid • rólghlacadh a chleachtadh i suímh éagsúla • cluichí teanga a imirt • cluichí le treoracha ó pháiste eile • pictiúir agus cluichí a úsáid chun suíomh a chur in iúl • caint faoi rudaí a tharla, atá ar siúl agus a tharlóidh • páirt a ghlacadh i gcluichí foghraíochta agus litrithe
• an Ghaeilge a labhairt go teagmhasach neamhfhoirmiúil	• rainn a rá • gníomhamhráin thaitneamhacha a chanadh • páirt a ghlacadh i sceitsí gearra de scéalta aitheanta • suímh shamhlaíocha a chruthú agus a fhorbairt i sceitsí agus drámaí • Gaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna cultúrtha	

Labhairt: Modheolaíochtaí do ranganna 1 agus 2

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.

- caidreamh sóisialta a dhéanamh sa seomra ranga
- beannú, slán a fhágáil, glaoch ar dhuine
- cumarsáid shimplí
    - 'Bhí mé tinn inné, tá mé ar ais inniu.'
    - 'Bhí babaí nua ag Mamaí.
- 'Scipeáil suas is scipeáil síos'
- 'Buail bos'
- 'Timpeall, timpeall'
- 'Sín do lámha'
- puipéid a úsáid agus na páistí ag rá an churfá
- 'Lig isteach mé, lig isteach mé.'
- 'Is spásaire mise, is mise Superman.'
- 'Mise Hansel, tá mé ar strae.'
- cluichí traidisiúnta d'fhéilte éagsúla na bliana.
- geáitsí, béim agus tuin
- labhairt faoi/fúithi féin, a c(h)aitheamh aimsire agus faoina g(h)náthshaol laethúil
- Bhí mé sé bliana inné. Bhí cóisir agam.
- Tháinig mo chairde go léir. Bhí cáca agus coinnle agam.
- pictiúir, póstaeir agus ábhar dílis
- cluichí foclóra
- abairtí a chumadh ó spreagthaigh
- mór, beag, fada, gearr, bán, íseal, ard, tanaí
- go tapa, go mall, go dona, go maith
- sa siopa bréagán, sa seomra ranga, sa chlós
- taispeáint agus labhairt
- uimhreacha, am
- aithint agus labhairt

- aimsiú agus labhairt
- meaitseáil agus labhairt
    - dúradáin, snap
- liostú
    - cluiche cuimhne
- tarraingt agus dathú pictiúr
- ar, sa, faoi, idir, ag
- thóg mé, chonaic tú, bhí sé
- tugann sé, feiceann sí, bím, suím, éirím
- tógfaidh mé, feicfidh mé, beidh tú
- anois:
    - ag rith, ag léim, ag súgradh, ag éirí
    - ag dul a chodladh, ag ní, ag scríobh
- feicim le mo shúilín, bingo, an crochadóir

Labhairt: Ábhar do ranganna 3 agus 4

Ag cothú spéise		Ag úsáid teanga
go neamhfhoirmiúil	**sa teagasc**	• úsáid a bhaint as leideanna éagsúla chun cabhrú le cumarsáid éifeachtach a dhéanamh • nuacht shimplí a thabhairt • labhairt faoi/fúithi féin, faoina g(h)náthshaol laethúil • scéalta a aithris, a athinsint ina f(h)ocail féin, ceisteanna fúthu a fhreagairt, agus codanna díobh a léiriú i rólghlacadh • foclóir níos leithne a úsáid • sainfhoclóir na dtéamaí a úsáid i gcomhthéacsanna éagsúla • cluichí teanga a imirt • scéalta a chríochnú agus a chumadh • rólghlacadh i suímh dhifriúla - bunaithe ar na deich dtéama • cluichí a imirt chun taithí a fháil ar ghnéithe bunúsacha de ghramadach na Gaeilge • caint faoi rudaí a tharla, a tharlaíonn, atá ar siúl agus a tharlóidh • treoracha agus orduithe a thabhairt • ceisteanna a chur agus a fhreagairt • focail cháilitheacha a úsáid • comparáid a dhéanamh idir rudaí • úsáid a bhaint as • páirt a ghlacadh i gcluichí foghraíochta agus litrithe •
• an Ghaeilge a labhairt go teagmhasach neamhfhoirmiúil sa seomra ranga agus sa scoil	• dánta a aithris agus iad a phlé • amhráin a chanadh • páirt a ghlacadh i sceitsí agus i ndrámaí • gnéithe d'fheasacht teanga a phlé • gnéithe den chultúr a phlé • rogha a dhéanamh ó am go ham faoin ábhar labhartha	

Labhairt: Modheolaíochtaí do ranganna 3 agus 4

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.

- caidreamh sóisialta a dhéanamh
- cumarsáid a dhéanamh ag leibhéal simplí
- labhairt i gcomhthéacs bainisteoireachta ranga
    - teachtaireacht a thabhairt
    - tuiscint agus easpa tuisceana a léiriú
- ainmneacha cuid de thíortha na hEorpa as Gaeilge
    - na cosúlachtaí a fheiceáil
- comparáid a dhéanamh idir ainmneacha rudaí
    - na huimhreacha, máthair/mater, seomra/chambre, scoil/l'école
- focail idirnáisiúnta sa Ghaeilge
    - tacsaí, óstán, stop, bríste géine
- Máirt na hInide—conas pancóga a dhéanamh
- Lá Fhéile Pádraig—conas suaitheantas a dhéanamh
- 'Cad a dhéanfaimid anois, scéal nó cluiche teanga?
- geáitsí, béim, tuin na cainte
- an teaghlach, an scoil, timpeallacht na scoile
- a c(h)aitheamh aimsire
- cluichí foclóra
    - tóirfhocal, focail fhrithchiallacha
- pictiúr a fhorlíonadh ó threoracha ó bhéal
- gníomhú agus labhairt
- treoracha a thabhairt le cabhair léarscáile
- Aimsigh na difríochtaí—suíomh
- Cad atá sa mhála?—ainmfhocail agus focail
- cháilitheacha
- Cad a rinne tú? Chuir mé ... orm, bhain mé … díom.
- fuair mé, rinne tú, bhí sé
- ní bhfuair mé, ní dhearna tú, ní raibh sé

- tugann sé, éiríonn tú, faigheann sí, bím
- ní thugann sé, ní éiríonn tú, ní fhaigheann sí,
- ní bhím
- anois:
  - ag teacht, ag imirt, ag scríobh
- déanfaidh, ní dhéanfaidh mé, ní bheidh sé.
- tar, tagaigí anseo, suigh síos, suígí síos, ná bí, ná bígí, ná dún, ná dúnaigí, 'An féidir leat an chathaoir a bhogadh?'
- An maith leat brioscaí? Is maith. Ní maith.
- Ar mhaith leat? Ba mhaith. Níor mhaith.
- cé, cad, cad chuige?
- an teach mór, an leabhar gearr, na daoine bochta
- Labhair sé os ard/os íseal. Rith sé go tapa.
- ard, níos airde, mór, níos mó, beag, níos lú
- orm, liom, dom, agam
- rabhlóga
  - 'Clog beag bog ag bogadh a bheag nó a mhór'
- Scrabble leis na gutaí fada agus na consain shéimhithe nach bhfuil sa Bhéarla.

Labhairt: Modheolaíochtaí do ranganna 5 agus 6

Ag cothú spéise		**Ag úsáid teanga**
go neamhfhoirmiúil	**sa teagasc**	• úsáid a bhaint as leideanna éagsúla chun cabhrú le cumarsáid éifeachtach • labhairt faoi/fúithi féin agus faoina g(h)náthshaol laethúil • scéalta a athinsint ina f(h)ocail féin, ceisteanna a chur agus a fhreagairt fúthu, agus iad a léiriú i rólghlacadh • foclóir níos leithne a úsáid • sainfhoclóir na dtéamaí a fhorbairt i gcomhthéacsanna éagsúla • cluichí teanga a imirt • scéalta a chríochnú agus a chumadh • rólghlacadh i suímh dhifriúla - bunaithe ar na téamaí • cluichí a imirt chun taithí a fháil ar ghramadach na Gaeilge • úsáid a bhaint as na suímh agus na treonna i gcluichí páirce • caint faoi rudaí a tharla, a tharlaíonn agus a tharlóidh • cur síos ar eachtraí atá ag tarlú agus atá tar éis tarlú • ceisteanna a chur agus a fhreagairt • réimse níos leithne rudaí a ainmniú i gcomhthéacsanna éagsúla • focail cháilitheacha a úsáid le hainmfhocail agus le briathra • comparáid a dhéanamh • úsáid a bhaint as agam, orm, liom, fúm, díom, romham, chugam, uaim • páirt a ghlacadh i gcluichí foghraíochta agus litrithe.
• an Ghaeilge a labhairt go teagmhasach sa seomra ranga agus sa scoil chun gnáthriachtanais chumarsáide a chomhlíonadh	• dánta a aithris • amhráin a chanadh • páirt a ghlacadh i ndrámaí, i sceitsí agus in agallaimh • aird a thabhairt ar ghnéithe den teanga chun feasacht teanga a fhorbairt • an Ghaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna cultúrtha • rogha a dhéanamh ó am go ham faoin ábhar cainte.	

Labhairt: Modheolaíochtaí do ranganna 5 agus 6

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.

- na leideanna neamhlabhartha
- Gaeilge tríd an mBéarla:
    - clan, galore, boreen, smithereens, meas on ...
- Béarla tríd an nGaeilge
    - mo bhicycle, boot an chairr
- comhdhéanamh focal
    - leabhar/lann, eolaí/ocht, tír/eolaíocht
- féilte na bliana
- cluichí Gaelacha
- ceol agus damhsaí Gaelacha
- nuacht a thabhairt
- an scoil, timpeallacht na scoile, nuacht náisiúnta agus idirnáisiúnta
- a c(h)aitheamh aimsire
- cluichí foclóra
- focail chomhchiallacha agus fhrithchiallacha
- grúpaí focal (gréithe, troscán, sceanra)
- pictiúr a fhorlíonadh ó threoracha ó bhéal
    - déan, ná déan, tarraing, abair, ná habair, cuir, cuirigí, ná cuirigí
- aimsiú na ndifríochtaí idir phictiúir
    - suíomh, comhaireamh daoine agus rudaí
- gníomhú agus labhairt
- pictiúir a aimsiú ó chur síos
    - foclóir agus focail cháilitheacha
- Cé mise? nó Fiche ceist
    - an chopail 'is' agus an briathar 'tá'
- Cén post atá agam?
    - na gairmeacha beatha
- Cé leis?
    - mo, do, a, ár, bhur, a

- ar an, idir, in aice, trasna, isteach, istigh, amach, amuigh, thuas, thíos, suas, síos, anuas
- dhún/níor dhún mé, thit sé, nigh sé
- d'éirigh/níor éirigh tú, fuair/ní bhfuair mé
- rinne/ní dhearna tú, bhí/ní raibh sé
- dúnfaidh/ní dhúnfaidh sé, titfidh tú, nífidh mé, éireoidh tú, ní bheidh sé
- dúnaim, titeann sí, níonn sé, éiríonn/ní éiríonn sí, faigheann/ní fhaigheann sí
- bím/ní bhím, ní thugann sé.
- ag dúnadh, ag ní, ag éirí, ag ceannach, ag teacht, ag rá, ag tabhairt, ag tógáil
- dúnta, nite, ceannaithe, tagtha, ráite, faighte, tugtha, tógtha
- An bhfaca? Chonaic/Ní fhaca
- Ar ith? D'ith/Níor ith
- Conas?/Cén chaoi?/Cén dóigh?
- Cathain?
- Cén fáth?/Cad chuige?
- Ar mhaith leat? Ba mhaith/Níor mhaith
- Cad a déarfá le …?
- uathu agus iolra
    - tá an bord agus an fhuinneog glan
    - tá na boird agus na fuinneoga glan
    - tá Seán ag glanadh an bhoird in aice na fuinneoige
- an seanfhear bocht cromtha, lá breá gréine
- shiúil mé go tapa/go mall
- níos glaine, is glaine, níos fearr, is fearr, an-chliste, róchliste

Léitheoireacht

Cuspóirí ginearálta

Agus leibhéil éagsúla cumais agus cúinsí ar leith á gcur san áireamh, ba chóir go gcuirfeadh an curaclam Gaeilge ar chumas an pháiste

- scileanna éagsúla na léitheoireachta a fhoghlaim i gclár réamhléitheoireachta
- scileanna na léitheoireachta a fhorbairt trí ábhar taitneamhach a léamh
- straitéisí éagsúla tuisceana a fhorbairt trí chleachtaí agus cluichí léitheoireachta
- foghlaim trí Ghaeilge in ábhair eile an churaclaim
- gnéithe comónta agus difriúla idir theangacha a thuiscint trí fheasacht teanga a chothú
- an Ghaeilge agus cultúr na hÉireann a shuíomh taobh le taobh le cultúir éagsúla na hEorpa
- forbairt chognaíoch agus theangeolaíoch a aithint mar thoradh ar fhoghlaim na Gaeilge.

Léitheoireacht: Ábhar do rang 2 (tús na léitheoireachta)

Ag cothú spéise	**Ag tuiscint teanga**	**Ag úsáid teanga**
Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste • léitheoireacht a shamhlú le taitneamh trí éisteacht leis an múinteoir mar dhea- léitheoir ag léamh scéalta agus dánta tarraingteacha • taithí a fháil ar an bhfocal scríofa sa timpeallacht, go háirithe sa seomra ranga, agus é a léamh go tuisceanach • sracfhéachaint ó am go ham ar réimse leathan d'ábhar léitheoireachta	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • a thuiscint gur gníomhaíocht í an léitheoireacht ar féidir í a roinnt le daoine eile • clár cuimsitheach réamhléitheoireachta a leanúint • an téarmaíocht ar leith a bhaineann leis an léitheoireacht a chloisteáil as Gaeilge agus a thuiscint • stór de ghnáthfhocail inléite a chur le chéile óna t(h)aithí ar théacs sa timpeallacht agus ar leabhair • focal a aithint trí leideanna a úsáid • tuiscint a fháil ar an gcaoi a gcomhfhreagraíonn fuaimeanna agus litreacha áirithe i nGaeilge agus i mBéarla go hiondúil • an ceangal atá idir litreacha agus fuaimeanna na Gaeilge a aithint • a bhfuil á léamh aige/aici a thuiscint	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • léitheoireacht a chleachtadh trí 'leabhair mhóra' a léamh in éineacht leis an múinteoir • léitheoireacht fheidhmiúil a dhéanamh i gcluichí léitheoireachta

Léitheoireacht: Modheolaíochtaí do rang 2

<table>
<tr><td colspan="2">Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.</td></tr>
<tr><td>

fógraí sa seomra ranga
lipéid le haghaidh rudaí sa seomra ranga, i bpictiúir agus ar shaothair ealaíne
pictiúrleabhair, cartúin, páipéir ghrinn agus irisí
cártaí d'ócáidí speisialta
amchlár an ranga.
leabhair á léamh os ard ag an múinteoir
pictiúrleabhair
cluichí meaitseála
pictiúir a chur in ord
luaschártaí
focalchártaí, frásachártaí, abairtchártaí

</td><td>

Oscail do leabhar!'
'Féach ar an bpictiúr!'
ó phictiúir
ó chomhthéacs na bhfocal ón gcomhréir
p, b, m, l, n, r
guta: fada agus gearr
glan, slán
séimhiú ar thúschonsain
bróg, mo bhróg
téann, ní théann
siúil, shiúil
défhoghair
uan, fuar, iasc, bia
ceisteanna, freagraí.
treoracha a léamh agus a leanúint chun cluichí boird simplí a imirt
tús, an baile
ag léamh agus ag déanamh míme le cabhair ó phictiúr
ag léamh abairte agus ag tarraingt pictiúir.

</td></tr>
</table>

Léitheoireacht: Ábhar do ranganna 3 agus 4

Ag cothú spéise	Ag tuiscint teanga	Ag úsáid teanga
Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste • léitheoireacht a shamhlú le taitneamh trí éisteacht leis an múinteoir mar dhea- léitheoir ag léamh scéalta agus dánta tarraingteacha os ard • brí a bhaint as an bhfocal scríofa sa timpeallacht, go háirithe sa seomra ranga • sracfhéachaint go minic ar réimse leathan d'ábhar léitheoireachta • tréimhsí taoiléitheoireachta a chaitheamh i gcomhair pléisiúir	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • a thuiscint gur gníomhaíocht chumarsáideach í an léitheoireacht ar féidir í a roinnt le daoine eile • an téarmaíocht ar leith a bhaineann leis an léitheoireacht a chloisteáil as Gaeilge agus a thuiscint • an téarmaíocht bhunúsach a bhaineann le leabhair a thuiscint • stór níos leithne de ghnáthfhocail inléite a chur le chéile óna t(h)aithí ar théacs sa timpeallacht agus ar leabhair • focail a aithint i dtéacs trí úsáid a bhaint as leideanna, as pictiúir, as an gcomhthéacs agus as comhréir na Gaeilge • tuiscint níos doimhne a fháil ar chóras fuaimeanna na Gaeilge • fuaimeanna nach bhfuil sa Bhéarla a thabhairt faoi deara • focal a aithint trína bhriseadh i siollaí agus trí thógáil ar fhréamhacha focal • a bhfuil á léamh aige/aici a thuiscint	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • léamh i gcomhpháirt le daoine eile • léitheoireacht fheidhmiúil a dhéanamh • ábhar céimnithe léitheoireachta a léamh os ard agus go ciúin • ábhar dílis a léamh ag leibhéal oiriúnach • taithí a fháil ar chineálacha éagsúla téacs • freagairt do phearsana agus d'eachtraí i scéal nó dán • léamh i gcomhthéacsanna cultúrtha

Léitheoireacht: Modheolaíochtaí do do ranganna 3 agus 4

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.

- lipéid, fógraí, scríbhneoireacht ar an gclár dubh
- scéalta nuachumtha, scéalta simplí béaloidis, finscéalta, leabhair shimplí eolais
- pictiúrleabhair, páipéir ghrinn, irisí.
- saothar páistí eile a léamh
- léamh os ard
- scéalta á léamh a chloisteáil
- Féachaigí ar leathanach a tríocha!
- barr, lár agus bun an leathanaigh
- teideal, clúdach, leathanach, líne, focal, lánstad, camóg
- gutaí
  - fada, gearr
    - féar, fear
- consain
  - leathan agus caol
    - poc, pioc
- séimhiú ar thúschonsan
  - tóg, thóg seas, sheas
- na défhoghair /ua/ agus /ia/
  - uan, bia
- t agus d leathan
  - tá, dún
- ch leathan agus caol
  - chas, cheann

- tráth/nóna, tae/phota, gluais/rothar scoil/eanna, mála/í, íoc/faidh
- ceisteanna a chur agus a fhreagairt an téacs a phlé
- an chéad chuid eile den scéal a thuar.
- páistí, an múinteoir, tuismitheoir, duine fásta eile
- treoracha a leanúint
  - mím, dathú, tarraingt
- treoracha do chluichí boird a leanúint
- puzail
- sceideal TG4
- fógraí sa scoil
- comharthaí bóthair
- míreanna as leabhair eolais
- cartúin, páipéir ghrinn, dánta, scéalta simplí
- drámaíocht
- gníomhaíochtaí ealaíne
- scéalta gearra béaloidis, rainn, dánta dúchasacha.

Léitheoireacht: Ábhar do ranganna 5 agus 6

Ag cothú spéise	**Ag tuiscint teanga**	**Ag úsáid teanga**
Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste • léitheoireacht a shamhlú le taitneamh trí éisteacht leis an múinteoir mar dhea- léitheoir ag léamh scéalta agus dánta tarraingteacha • taithí a fháil ar an bhfocal scríofa sa timpeallacht, go háirithe sa seomra ranga, agus é a léamh go tuisceanach • sracfhéachaint ó am go ham ar réimse leathan d'ábhar léitheoireachta	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • an téarmaíocht ar leith a bhaineann leis an léitheoireacht a chloisteáil as Gaeilge agus a thuiscint • an téarmaíocht bhunúsach a bhaineann le leabhair a thuiscint • foclóir pearsanta níos leithne de ghnáthfhocail inléite a chur le chéile óna t(h)aithí ar théacs sa timpeallacht agus ar leabhair • focal a aithint i dtéacs trí úsáid a bhaint as leideanna ón gcomhthéacs, ón gcomhréir, agus ó ghraiféimeanna • straitéisí éagsúla léitheoireachta a chleachtadh • tuiscint a fháil ar chóras fuaimeanna na Gaeilge • fuaimeanna nach bhfuil sa Bhéarla a thabhairt faoi deara • focail a aithint agus a rá trí iad a bhriseadh ina siollaí agus trí thógáil ar fhréamhacha focal • an príomhsmaoineamh a aithint	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • léamh i gcomhpháirt le daoine eile • léitheoireacht fheidhmiúil a dhéanamh • ábhar céimnithe léitheoireachta a léamh os ard agus go ciúin • ábhar dílis a léamh ag leibhéal oiriúnach • taithí a fháil ar chineálacha éagsúla téacs • freagairt do phearsana agus d'eachtraí i scéal nó dán • léamh i gcomhthéacsanna cultúrtha

Léitheoireacht: Modheolaíochtaí do do ranganna 5 agus 6

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.	
• lipéid, fógraí, comharthaí scríbhneoireacht ar an gclár dubh • siopaí, oifig an phoist, an banc, comharthaí bóthair • scéalta nuascríofa, miotais, finscéalta iris eolaíochta • ailt faoi leith as nuachtáin Ghaeilge • irisí, scéalta comhaimseartha • leabhair eolais: an timpeallacht, stair agus tíortha eile. • féachaigí ar leathanach caoga a seacht! • barr, lár, bun an leathanaigh tús an chéad ailt/an dara ailt • teideal, údar, clúdach cúil agus tosaigh, leathanach, alt, caibidil, an comhartha ceiste • léitheoireacht thapa • sracfhéachaint • spléachadh • gnáthléitheoireacht • grinnléitheoireacht • guta fada agus gearr • consan leathan agus caol • séimhiú ar thúschonsan	• na défhoghair /ua/, /ia/ • fuar, bia • /ai/ agus /au/ • adharc, gabhar • t agus d leathan agus caol • tuí, doras, • teach, deoch • ch leathan agus caol • chan, cheann • l leathan agus caol • lá, leáigh • mad/ra, cup/án, tiom/án/aí, tráth/nóna os/pid/éal • leabhar/lann/aí, rith/fidh, bróg/a, bus/anna • ceisteanna a chur agus a fhreagairt an téacs a phlé • anailís a dhéanamh ar an téacs. • páiste eile, an múinteoir, tuismitheoir, duine fásta eile • treoracha do chluichí boird a leanúint, puzail, crosfhocail • sceideal TG4 biachláir • oidis chócaireachta fógraí sa scoil • míreanna as leabhair eolais • cartúin, páipéir ghrinn scéalta, dánta simplí amchlár an ranga • drámaíocht • gníomhaíochtaí ealaíne • plé • scríbhneoireacht • scéalta béaloidis agus nuascríofa • clár an chluiche ceannais camógaíochta nó peile a léamh.

Scríbhneoireacht

Cuspóirí ginearálta

Agus leibhéil éagsúla cumais agus cúinsí ar leith á gcur san áireamh, ba chóir go gcuirfeadh an curaclam Gaeilge ar chumas an pháiste

- téacsanna gairide pearsanta agus cruthaitheacha a scríobh
- tuiscint a fháil ar phróiseas na scríbhneoireachta trí athdhréachtú a dhéanamh
- an ríomhaire pearsanta a úsáid i gcomhair na scríbhneoireachta agus chun eolas a fháil
- foghlaim trí Ghaeilge in ábhair eile an churaclaim
- gnéithe comónta agus difriúla idir theangacha a thuiscint trí fheasacht teanga a chothú
- an Ghaeilge agus cultúr na hÉireann a shuíomh taobh le taobh le cultúir éagsúla na hEorpa
- forbairt chognaíoch agus theangeolaíoch a aithint mar thoradh ar fhoghlaim na Gaeilge.

Scríbhneoireacht: Ábhar do rang 2 (tús na scríbhneoireachta)

Ag cothú fonn scríbhneoireachta	**Ag úsáid teanga**
Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste • taitneamh a bhaint as gníomhaíochtaí oiriúnacha scríbhneoireachta a chothaíonn féinmhuinín • taithí a fháil ar atmaisféar ranga a léiríonn meas ar an bhfocal scríofa agus a thugann luach do dhea-iarrachtaí scríbhneoireachta • aischothú dearfach a fháil ar obair phearsanta	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • an múinteoir a fheiceáil ag scríobh agus é/í ag baint sásaimh as • scríobh do léitheoirí nó d'éisteoirí éagsúla • cabhair a lorg ón múinteoir • lipéid, comharthaí agus fógraí a chóipeáil agus a scríobh • a (h)ainm féin a scríobh • cleachtaí a bhaineann le tús na scríbhneoireachta a dhéanamh • pictiúir a tharraingt de rudaí a thaitníonn nó nach dtaitníonn leis/léi agus lipéid a chur orthu • pictiúir a tharraingt a léiríonn mothúcháin agus lipéid a chur leo • liosta focal a scríobh • abairtí a chóipeáil, a iomlánú agus a scríobh • abairtí simplí aonair a scríobh • nuacht shimplí a scríobh • scríobh faoi phictiúir • scríbhneoireacht fheidhmiúil agus cumarsáid a chleachtadh • cleachtaí peannaireachta a dhéanamh.

Scríbhneoireacht: Modheolaíochtaí do rang 2

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.
• obair ar taispeáint • bailiúchán d'iarrachtaí pearsanta scríbhneoireachta • ón múinteoir, ó pháistí eile, ó chuairteoirí. • é/í féin, an múinteoir, tuismitheoirí, páistí eile • don bhord dúlra, ón timpeallacht, ainm na scoile • ag meaitseáil abairt le pictiúr agus á scríobh • ag cumadh abairtí as focalchártaí nó frásachártaí agus á scríobh • áthas, brón, grá, eagla • ocras, tart, fuacht, teas, tinneas • liosta siopadóireachta bréagáin don Nollaig • bolgáin chainte a líonadh i gcartúin • lipéid, abairtí a chóipeáil agus a chumadh • cártaí d'ócáidí áirithe   o lá breithe, an Nollaig, Lá Fhéile Pádraig

Scríbhneoireacht: Ábhar do ranganna 3 agus 4

Ag cothú spéise	**Ag úsáid teanga**
Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste • taitneamh agus sásamh a bhaint as gníomhaíochtaí oiriúnacha scríbhneoireachta • taithí a fháil ar atmaisféar ranga a léiríonn meas ar an bhfocal scríofa agus a chuireann luach ar dhea-iarrachtaí scríbhneoireachta • aischothú dearfach ar obair phearsanta a fháil • an múinteoir a fheiceáil ag scríobh agus ag baint sásaimh as • rogha a dhéanamh faoi ábhar na gceachtanna scríbhneoireachta	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • scríobh do léitheoirí agus d'éisteoirí éagsúla • cabhair a lorg ón múinteoir • cluichí taitneamhacha focal a imirt • cleachtaí scríbhneoireachta a dhéanamh • abairtí le pictiúir a chur san ord ceart chun scéal simplí a scríobh • creatlacha réamhcheaptha a chóipeáil agus a iomlánú • focail a scríobh ó chuimhne • scríbhneoireacht fheidhmiúil agus cumarsáid a dhéanamh • scríobh faoi phictiúir • scéalta simplí a chríochnú • scríobh faoi/fúithi féin agus faoina g(h)náthshaol laethúil • scríobh i gcomhthéacsanna cultúrtha • feabhas a chur ar a c(h)uid iarrachtaí pearsanta trí athdhréachtú • úsáid a bhaint as cláir oiriúnacha réamhullmhaithe don ríomhaire pearsanta • poncaíocht a úsáid chun cur le soiléireacht na scríbhneoireachta • tabhairt faoi litriú na Gaeilge go muiníneach.

Scríbhneoireacht: Modheolaíochtaí do do ranganna 3 agus 4

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.
• obair ar taispeáint • bailiúchán d'iarrachtaí pearsanta scríbhneoireachta • ón múinteoir, ó pháistí eile, ó chuairteoirí • 'Céard ba mhaith libh anois, puzal nó crosfhocal?' • é/í féin, múinteoir, páistí eile, an teaghlach, cuairteoirí • an crochadóir, crosfhocal, tóirfhocal • abairtí a iomlánú, abairtí simplí a scríobh • ainm i nGaeilge ar chóipleabhar, cuirí, cártaí Gaeilge d'ócáidí speisialta, nótaí • frásaí, cuntais • dialann phearsanta a choimeád • eachtraí taitneamhacha agus greannmhara rudaí a chuir as dó/di • rudaí a chuir eagla air/uirthi • scéal béaloidis a scríobh • Lá Fhéile Pádraig—cártaí chuig páistí i scoil eile • athléamh, ceartú, athscríobh, poncaíocht, peannaireacht • ceannlitreacha, an lánstad, an chamóg, an comhartha ceiste

Scríbhneoireacht: Ábhar do ranganna 5 agus 6

Ag cothú spéise	**Ag úsáid teanga**
Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste • taitneamh agus sásamh a bhaint as gníomhaíochtaí oiriúnacha scríbhneoireachta • taithí a fháil ar atmaisféar ranga a léiríonn meas ar an bhfocal scríofa agus a chuireann luach ar dhea-iarrachtaí scríbhneoireachta • aischothú dearfach a fháil ar obair phearsanta • an múinteoir a fheiceáil ag scríobh agus ag baint sásaimh as rogha a dhéanamh faoi ábhar na gceachtanna scríbhneoireachta	*Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste* • scríobh do léitheoirí nó d'éisteoirí éagsúla • cabhair a lorg ón múinteoir • cluichí taitneamhacha scríbhneoireachta a imirt • abairtí a chur san ord ceart chun scéal a scríobh • creatlacha réamhcheaptha d'alt nó d'aiste ghearr a chóipeáil agus a iomlánú • scríbhneoireacht fheidhmiúil agus cumarsáid a dhéanamh • cur síos ar phictiúir • tuairiscí, ailt, aistí gearra, scéalta simplí a scríobh agus a chríochnú • ord a chur ar scéal • scríobh faoi/fúithi féin agus faoina g(h)náthshaol laethúil • scríobh i gcomhthéacsanna cultúrtha • feabhas a chur ar iarrachtaí pearsanta trí athdhréachtú • scríobh go rialta agus ar feadh tréimhsí níos faide • úsáid a bhaint as cláir oiriúnacha réamhullmhaithe don ríomhaire • poncaíocht a úsáid • tabhairt faoi litriú na Gaeilge go muiníneach an foclóir a úsáid mar chabhair don litriú.

Scríbhneoireacht: Modheolaíochtaí do do ranganna 5 agus 6

Nóta: Tá modhanna teagaisc d'fhorbairt na teanga labhartha is gné dhílis den t-ábhar atá sonraithe ar an leathanach roimhe seo.	
• obair ar taispeáint • bailiúchán d'iarrachtaí pearsanta nuachtlitreacha • irisí scoile • aischothú dearfach ón múinteoir, ó bhéal agus i scríbhinn • aischothú dearfach ó pháistí eile, ó thuismitheoirí, ó chuairteoirí • 'Céard ba mhaith libh a scríobh, litir nó scéal?' • é/í féin, múinteoir, páistí eile, an teaghlach, cuairteoirí • puzail agus crosfhocail a dhéanamh cluichí focal a imirt • tomhais nó crosfhocail a chumadh do ranganna eile • litir shimplí • ainm, seoladh agus síniú pearsanta cártaí poist • teachtaireachtaí • litir iarratais chuig Raidió na Gaeltachta, TG4 • ar dtús, ansin, tar éis tamaill, ar deireadh • mar a dúirt mé ..., ar an lámh eile de ..., ach, agus …	• dialann phearsanta a choimeád • fuíoll-leabhair a choimeád • na comhábhair do phancóga ag an Inid cuntas ar an gcluiche ceannais • achoimre ar scéal béaloidis seanfhocail a scríobh agus a léiriú • ullmhúchán, dréachtú, athléamh, athdhréachtú, athscríobh • eachtraí a chumadh agus a scríobh pictiúir a chur in ord agus scéal a scríobh • na ceannlitreacha, an lánstad, an chamóg, an comhartha ceiste • buille faoi thuairim a thabhairt • patrúin chomónta litrithe a fhoghlaim • 'caol le caol agus leathan le leathan' a fhoghlaim

Gnéithe Eagraíochta ar ár bPlean Gaeilge

Ábhar agus Modheolaíocht

Feidhmeanna Teanga
Tá gá le eiseamláirí na bhfeidhmeanna teanga a roghnú chun go mbeidh:

- an fhoireann ar fad aontaithe ar an gcur chuige
- forbairt agus leanúnachas le feiceáil óna Naíonáin go Rang 6
- treoir agus structúir do fhoireann na scoile
- na páistí in ann an Ghaeilge atá acu a úsáid chun labhairt/léamh/ agus scríobh faoí topaicí a bhfuil spéis acu féin iontú , is cuma cé chomh teoranta is atá sé.

Is gá athbhreithniú a dhéanamh ar na heiseamláirí atá roghnaithe go rialta. De réir mar a bheidh na pacáistí nua á úsáid ba chóir leasú a dhéanamh ar na heiseamláirí más gá (Próiseas leanúnach).

Éisteacht, Labhairt, Léitheoireacht agus Scríbhneoireacht
(Ábhar teagaisc agus foghlama)

Éisteacht
- tábhacht na héisteachta i sealbhú teanga
    - éisteacht go neamhfhoirmiúil, m.sh. sa rang – bainisteoireacht ranga, múinteoirí ag cumarsáid, sa scoil –, múinteoirí ag caint bainisteoireacht ranga,
    - éisteacht go foirmiúil, m.sh.rainn, tascanna éisteachta - éist agus tarraing, dánta, éisteacht le scéalta, nuacht phearsanta.

Labhairt
- béim láidir ar labhairt na Gaeilge
- cumas cumarsaide an sprioc is tábhachtaí atá le baint amach
- deis ag na páistí labhairt go simplí faoi na topaicí a bhfuil spéis acu iontu, m.sh.cluichí teanga, scéalaíocht, athinsint scéalta, rólghlacadh agus araile.

Léitheoireacht
- cuid an-tábhachtach den eispearas foghlama – eolas, pléisiúir, taitneamh
- de ghnáth- tús na léitheoireachta….Rang 2

- traschur scileanna ón léitheoireacht as Béarla
- scileanna léitheoireachta níos airde ó na meán ranganna ar aghaidh.

Tosaíonn na daltaí ag léamh i rang a dó. Úsáideann siad an téacsleabhar Bun go Barr agus Ceartlitriú. Freisin tá leabhair breise le fáil i ngach rang ó Séidean Sí agus tá pacáistí de leabhair éagsúla. (Féach ar an liosta de na háiseanna atá ar fáil sa scoil.)

Scríbhneoireacht

- Tús na scríbhneoireachta i rang 2
- téacsanna difriúla
- scríbhneoireacht fheidhmiúil agus chruthaitheach.

Tosaíonn na daltaí ag scríobh i rang a dó freisin.Tá béim curtha ar focail agus frásaí nua a chur in abairtí. Scríobhann na daltaí scéalta beaga agus dánta agus déanann siad leabhair beaga bunaithe ar ábhair éagsúla.

Comhtháthú na scileanna
Sa scoil seo cuirfear béim ar éisteacht agus labhairt mar bhunús don litearthacht. Déanfaimid iarracht éisteacht /labhairt /léitheoireacht agus scríbhneoireacht a fhorbairt ar bhealach comhtháite.

Téamaí, Straitéisí & Modhanna Múinte
Táimid chun

- fó-théamaí a bhfuil spéis ag na páistí iontu a roghnú faoí na deich dtéamaí
- modhanna múinte éagsúla a úsáid a fheileann don ábhar teagaisc agus do bhealaigh foghlama an pháiste
- úsáid a bhaint as réimse straitéisí ionas go mbeidh an páisti in ann cumarsáid a dhéanamh ag léibhéal a oireann dá riachtainaisí féin - ag baint úsáid as na heiseamláirí atá roghnaithe, múinte agus cleachtaithe
- saoirse ag múinteoirí diriú ar stratéisí ar leith.

Gaeilge Neamhfhoirmiúil
An Ghaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir linn i rith an lae

- Ócáidí rialta i rith an lae … am rolla/lón/ar maidin srl.
- teachtaireachtaí
- bainisteoireacht ranga
- prionta sa timpeallacht/fógraí/comharthaí srl.
- Frása na coicíse.

Comhtháthú le hábhair eile
Déanfaimid iarracht roinnt Gaeilge a úsáid chomh minic agus is féidir in ábhair dhifriúla m.sh, corpoideachas, drámaiocht agus ealaín sa scoil i rith na bliana ach saoirse ag múinteoirí a rogha féin a dhéanamh.

Éagsúlacht cumais
Sa scoil seo déanfar iarracht freastal ar éagsúlacht cumais na bpáistí trí mhódhanna múinte agus straitéisí éagsúla a úsáid.

Áiseanna

- Sa scoil seo táimid ag úsáid 'Maith Thú' agus 'Bun go Barr'
- Sa phacáiste 'Bun go Barr' tá:- Lámhleabhair an mhúinteora, Suíomh idirlíne, Dlúthdhioscaí, Póstaeir, Luaschártaí
- Leabhair Filíochta
- Dlúthdhioscaí
- Leabhair leabharlainne éagsúla
- Ba mhaith linn an leabharlann a fhorbairt go rialta.
- Bíonn na múinteoirí freagrach as na háiseanna ar fad.

Pleanáil Ranga
Déanann na múinteoirí an pleanáil seo.

- Pleanáil fhadtéarmach - Plean Bliana
- Pleanáil ghearrthearmach – Plean Coicíse

Measúnú ar fhoghlaim na bpáistí
Is cuid lárnach den phróiseas teagaisc agus foghlama na Gaeilge an measúnú.

Seo iad na húirlisí atá in úsáid againn:

- liosta na bhfeidhmeanna teanga
- dírbhreathnú an mhúinteora
- tascanna & trialacha deartha ag an múinteoir
- bailiúchán d'obair agus do thionscadail an pháiste.

Rannpháirtíocht Tuismitheoirí
Spreagfaimid agus fáilte a chur roimh rannpháirtíocht na dtuismitheoirí in oideachas a bpáistí. Tá comhpháirtíocht den sórt sin léirithe i:

- Cruinnithe bliantúla Tuistí a ligeann le haghaidh plé ar dhul chun cinn páistí aonair.
- Cruinnithe Múinteoirí Neamhfhoirmiúil Tuismitheora chomóradh ar iarratas an tuismitheoir nó múinteoir.
- Cumarsáid scríofa trí Oifigiúil an pháiste obair bhaile, láithreán gréasáin na scoile / blog, Twitter, Text-a-Parent
- Cumarsáid Eile scríofa m.sh. Uair sa téarma Nuachtlitir Scoile.

Tacaíocht Foghlama agus Riachtanais Speisialta

Tá idirghabháil luath agus Cur Chuige Céimnithe fíorthábhachtach chun ár gClár Tacaíochta Foghlama. Féach ar ár Polasaí um Oideachas Speisialta.

Comhionannas Inscne

Tá béim mhór ar dheiseanna comhionanna a sholáthar dár ndaltaí uile i gcur i bhfeidhm ár gclár Gaeilge. Féach ar ár Polasaí Comhionannais.

Rannpháirtíocht an Phobail

Le blianta beaga anuas tá naisc nach mór againn lenár bpobal áitiúil foghlaim na ndaltaí a chur chun cinn. Tugaimid spreagadh do na páistí labhairt lena gcuid seantuismitheoirí agus daoine eile sa cheantar maidir le béaloideas.

Measúnú

Féach ar ár Pholasaí Measúnachta.

Forbairt Ghairmiúil Leanúnach

Aithnítear riachtanais Fhorbairt Ghairmiúil Leanúnach trí athbhreithniú agus plé ag cruinnithe foirne uair sa téarma nó mar is gá. Is féidir a eagrú seisiún foirne lá forbartha, a fhostú saineolas seachtrach, tinreamh ag ionadaí de chuid an fhoireann ag inseirbhíse ar leith nó soláthar ábhair acmhainne a theastaíonn áirítear leo deiseanna um Fhorbairt Ghairmiúil Leanúnach. Fógraí cúrsaí atá le teacht scaiptear gach ball foirne. Tugtar deiseanna chun tuairisciú ar ais do bhaill foirne eile le linn am leataobh ag cruinnithe foirne nó lá forbartha foirne a tugadh baill foirne a d'fhreastail ar chúrsaí. Cuid na n-uaireanta CPD atá eagraithe mar atá leagtha amach sa Chomhaontú Pháirc an Chrócaigh 2011.

Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide

In ár scoil tá a lán áiseanna ar fail chun tacú le múineadh agus foghlaim na Gaeilge. Tá gach seomra ranga feistithe le ríomhairí glúine, printéir agus Clár Bán Idirghníomhach agus ar ríomhaire agus printéir. Glacann na daltaí páirt i Litearthacht Dhigiteach ag baint úsáide as uirlisí cosúil le leabhair idirghníomhacha, taighde ar-líne do thionscadail, taifeadadh gutha, Podchraoltaí, taifeadadh na sonraí, ar an ábhar a fhoilsiú ar láithreán

Amchláir

Tá íosta seachtainiúil de thrí uair an chloig agus fiche cúig nóiméad a leithdháileadh don Ghaeilge i Ranganna Naíonán agus ceithre uair an chloig agus tríocha cúig nóiméad ó Ranganna 1 go dtí 6 de réir Chiorcláin na Roinne Oideachais agus Scileanna 0056/2011.

Critéir Rathúlachta

Beidh Scoile ar fud an cur i bhfeidhm an phlean seo mar thoradh ar feabhas a chur ar fhoghlaim na ndaltaí sna bealaí seo a leanas:

Teanga Labhartha (Éisteach agus Labhairt)

- Muinín méadaithe i gcumarsáid.
- Méadú ar fhonn na ndaltaí tuairimí a chur in iúl agus a bheith rannpháirteach i bplé ranga.
- Scileanna éisteachta níos fearr.

Léitheoireacht

- Caighdeáin fheabhsaithe sa léitheoireacht.

- Rannpháirtíocht i léitheoireacht deonach méadaithe.
- Rannpháirtíocht na dtuismitheoirí i ngníomhaíochtaí léitheoireachta roinnte.
- A bhfuil ar léamh mar tóir taitneamhach.

Scríbhneoireacht

Níos mó líofacht i smaointe agus labhairt in iúl sa scríbhneoireacht.
Feabhsu ar obair scríofa.

Rólanna agus Freagrachtaí

Beidh cur i bhfeidhm ár bplean tacaithe mar seo a leanas:

Rólanna	Daoine atá Freagrach
Forbairt scéimeanna oibre	Múinteoir Ranga
Measúnú	Múinteoir Ranga
Comhordú Leabharlanna Scoile/Ranga	Múinteoir Ranga
Ceannaigh Acmhainní	Príomhoide/Bhord Bainistíochta/Cumann na dTuismitheoirí '
Comhordú monatóireacht agus meastóireacht den phlean	Príomhoide agus Foireann Teagaisc

Fráma ama don Chur i bhFeidhm agus Athbhreithniú

Beidh an polasaí á cur i bhfeidhm i mí Dheireadh Fómhair 2012 agus déanfar athbhreithniú air sa bhliain 2015. Beidh sé a athbhreithniú dá bhrí sin;

- ag deireadh gach tríú bliain scoile ina dhiaidh sin
- má tá athruithe ar an polasaí riachtanach de bharr straitéisí náisiúnta nua
- má mheasann an fhoireann gur gá páirteacha a athrú

Daingniú agus Cumarsáid

Dhaingnigh an Bord Bainistíochta an polasaí seo ar an 22ú lá Eanair, 2014

Sínithe: ________________________________, (Cathaoirleach, BOM)

Tá an polasaí seo daingnithe ag an mBord Bainistíochta, agus tá sé ar fáil do phobal na scoile i gcoitinne trí mheán na tuismitheoirí ar an mBord Bainistíochta. Tá an polasaí seo ar fáil sa scoil agus ar www.lumcloon.net